

**Austatud Riigikogu liikmed,
austatud Siseministeeriumi esindajad**

Pöördun teie poole ettepanekuga algatada täpne ja õiguslikult kontrollitav muudatus Eesti Vabariigi kodakondsuse seaduses. Küsimus ei ole topeltkodakondsuse põhimõttelises lubamises ega automaatses õiguses omada kahte passi. Küsimus on kitsas erandis inimestele, kes on täitnud kõik Eesti naturalisatsiooni tingimused, sooritanud nõutavad eksamid, tõendanud oma lojaalsust, sidunud oma elu Eestiga, kuid ei saa protsessi lõpule viia üksnes seetõttu, et teine riik ei vabasta neid aastaid oma kodakondsusest või seab tingimusi, mida taotleja ei saa iseseisvalt täita.

Kehtiv õigus loob praegu sisuliselt „kodakondsuslõksu“. [Kodakondsuse seadus](#) nõuab, et naturalisatsiooni taotleja tõendaks, et ta on endisest kodakondsusest juba vabastatud, vabastatakse sellest seoses Eesti kodakondsuse saamisega või on tunnistatud kodakondsuseta isikuks. Tegelikus elus on aga riike, mis ei vabasta oma kodanikke enne uue kodakondsuse saamist, ei menetle taotlusi aastaid, ei taga tõhusat halduslikku võimalust kodakondsusest loobumiseks või blokeerivad loobumise faktiliselt. Sellises olukorras inimene ei riku Eesti seadust, ei väldi oma kohustust ega varja andmeid, vaid tal puudub õiguslik vahend sundida teist riiki tegutsema.

ERR-i „Pealtnägija“ 18. märtsi 2026. aasta [lugu](#) näitas, et tegemist ei ole abstraktse probleemiga, vaid päris inimeste eludega. Loos kirjeldati inimesi, kes on elanud Eestis 27–28 aastat, kellel on siin perekond, töö, lapsed, sügav lõimumine ja selge soov saada Eesti kodanikuks, kuid kes jäävad kodakondsusest ilma Eesti õiguse ja päritoluriigi õiguse vahelise vastuolu tõttu. See ei ole lojaalsuse probleem. See on seadusandlik ummik.

Eesti riigil on õigustatud õigus kaitsta ühe kodakondsuse põhimõtet, eriti arvestades ajaloolist kogemust, julgeolekuküsimusi ja riske, mis on seotud Venemaa kodanikega. Just seetõttu peab lahendus olema mitte lai ja poliitiliselt riskantne, vaid kitsas, kontrollitav ja halduslikult juhitav. Õiglane riik peab eristama inimest, kes ei soovi endisest kodakondsusest loobuda, inimesest, kes soovib seda teha, on esitanud kõik dokumendid, kuid ei saa menetlust lõpule viia teise riigi tegevuse või tegevusetuse tõttu.

Euroopa kogemus näitab, et riigid saavad ühendada lojaalsus- ja julgeolekunõuded pragmaatilise lähenemisega mitmikkodakondsusele. Saksamaa [lubas](#) alates 27. juunist 2024 mitmikkodakondsuse kõigile naturaliseeritud kodanikele, säilitades samal ajal keeleoskuse, lõimumise, põhiseadusliku korra austamise, raskete kuritegude puudumise ja iseseisva toimetuleku nõuded. [Soome](#) tunnustab otseselt mitmikkodakondsust ning käsitleb Soome kodanikku Soome kodanikuna sõltumata sellest, kas tal on ka mõne teise riigi kodakondsus. Rootsi [lubab](#) topelt- ja mitmikkodakondsust, hoiatades samal ajal avatult võimalike praktiliste riskide eest suhetes teise riigiga. Taani, mis oli samuti pikka aega ettevaatliku kodakondsuspoliitikaga riik, [lubas](#) mitmikkodakondsuse alates 2015. aastast.

Eriti oluline on Madalmaade näide. Ka Madalmaad on riik, mis üldiselt püüab topeltkodakondsust piirata. Ometi rakendatakse seal [pragmaatilist põhimõtet](#): kui endisest kodakondsusest loobumine on teise riigi õiguse või praktika tõttu võimatu, ei nõua riik inimeselt võimatut. Just selline lähenemine võiks olla kompromissmudel ka Eestile: mitte topeltkodakondsuse üldine lubamine, vaid erand objektiivselt võimatute või ülemäära venivate juhtumite jaoks.

Teen ettepaneku kaaluda kodakondsuse seadusesse järgmise põhimõtte lisamist:

Endisest kodakondsusest vabastamise nõuet ei kohaldata või selle täitmist võib edasi lükata, kui taotleja on täitnud kõik muud Eesti kodakondsuse saamise tingimused, esitanud pädevale välisriigi asutusele kõik vajalikud dokumendid endisest kodakondsusest loobumiseks ning dokumentaalselt tõendanud, et kodakondsusest vabastamine on võimatu, sõltub eelnevast Eesti kodakondsuse saamisest või ei ole toimunud mõistliku aja jooksul taotlejast sõltumatutel põhjustel.

Kuritarvituste vältimiseks võiks selline säte sisaldada selgeid kaitsemehhanisme:

1. taotleja peab täitma kõik tavapärased naturalisatsiooni tingimused: elamise nõue, eesti keele oskus, põhiseaduse ja kodakondsuse seaduse tundmine, seaduslik sissetulek ning lojaalsus Eesti riigile;
2. taotleja peab esitama ametliku kinnituse, et dokumendid endisest kodakondsusest loobumiseks on esitatud ja menetlusse võetud, või tõendi, et päritoluriik ei võimalda tõhusat kodakondsusest loobumise menetlust;
3. taotleja peab allkirjastama kohustuse jätkata endisest kodakondsusest loobumise menetlust, kui selline menetlus on õiguslikult võimalik;
4. erandit ei tohi kohaldada automaatselt isikutele, kes kujutavad endast ohtu riigi julgeolekule, on seotud välisriigi sõjaväe-, luure- või julgeolekustruktuuridega või on esitanud valeandmeid;
5. nende riikide kodanike puhul, mis kujutavad endast Eestile erilise julgeolekuriski, võib seadus ette näha tugevdatud individuaalse kontrolli või eraldi valitsuse otsuse.

Selline lähenemine ei kahjusta Eesti lojaalsuspõhimõtet. Vastupidi, see tugevdab seda. Inimene, kes on aastakümneid elanud Eestis, räägib eesti keelt, töötab, maksab makse, kasvatab siin lapsi ja soovib anda ustavusvande Eesti Vabariigile, on riigile väärtuslik ressurss. Sellisele inimesele keeldumine üksnes välisriigi bürokraatia tegevusetuse tõttu ei kaitse Eestit. See karistab lõimunud inimesi asjaolude eest, mida nad ei saa mõjutada.

Eesti põhiseadus näeb ette, et kodakondsuse omandamise, kaotamise ja taastamise tingimused ning kord sätestatakse [seadusega](#). Seega on Riigikogul olemas seadusandlik

ruum lahenduseks, mis säilitab Eesti riikluse põhimõtted, kuid kõrvaldab ilmse ebaõigluse. Pealegi tunneb kodakondsuse seadus juba praegu erandit rahvusvahelise kaitse saanud isikute puhul, kes ei saa endisest kodakondsusest loobuda. See tähendab, et Eesti õigus juba tunneb erandimehhanismi olukorras, kus endisest kodakondsusest loobumise nõude täitmine on objektiivselt võimatu.

Palun Riigikogul ja Siseministeeriumil alkatada analüüs ning valmistada ette kodakondsuse seaduse muudatus, mis annaks õigusliku väljapääsu inimestele, kes on sattunud sellesse lõksu. Tegemist peaks olema täpse muudatusega, mille eesmärk ei ole massiline topeltkodakondsus, vaid õigusselguse, inimväärikuse ja Eesti Vabariigi enda huvide kaitse.

Eesti ei tohiks kaotada inimesi, kes on sisuliselt juba saanud Eesti ühiskonna osaks. Riik, mis nõuab lõimumist, peab julgema tunnustada ka selle tulemust.

Lugupidamisega

Vitalii Chyzhov

chyzhov@gmail.com